

ZPRÁVA Z BRATISLAVSKÉHO PRÁVNICKÉHO FÓRA 2023

Ve dnech 11. a 12. září 2023 se na půdě Právnické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě uskutečnil již 9. ročník mezinárodní vědecké konference *Bratislavské právnické fórum*, a to pod záštitou Alumni Klubu této fakulty. Tato konference pravidelně skýtá možnost pro výměnu cenných vědeckých poznatků ve všech hlavních právních odvětvích na mezinárodní, evropské i vnitrostátní úrovni, a to včetně teorie práva a právních dějin. Specifikem tohoto fóra je právě jeho široké zaměření, kdy diskuse paralelně probíhají v několika sekcích doplněných plenárním zasedáním (panelovou diskusí) nad ústředním tématem konference.

Ústředním motivem letošního ročníku *Bratislavského právnického fóra* byl *Člověk v centru právního státu*. Otázka postavení jednotlivce v dnešní společnosti v kontextu hodnot a záruk, které spojujeme s konceptem právního státu, je neustále aktuální. Lidská společnost se potýká s nekonečnou řadou různých problémů a výzev, jejichž společným znakem je, že se různými způsoby více či méně dotýkají sféry člověka. Stát na tyto problémy a výzvy reaguje mj. prostřednictvím soukromoprávní i veřejnoprávní regulace, která se v různé míře dotýká práv a povinností (nejen) jednotlivce. Cílem každé takové regulace by mělo být na jedné straně co nejefektivnější řešení společenských problémů a výzev a na druhé straně co nejméně zasahovat do svobody člověka při respektování principu proporcionality. Právě hledání nejhodnějších právních řešení byla konference věnována.

Účastníci konference diskutovali o právních aspektech mnoha různých aktuálních i minulých problémů, jimž naše společnost byla a je vystavena. Jednalo se jak o problémy zcela nové, spojené s moderní dobou (např. digitální služby, nové technologie a umělá inteligence), tak i o problémy do značné míry věčné (např. autonomie a odpovědnost jednotlivce, záruky právního státu, důvěra v právo, transparentnost). Konference probíhala v celkem dvanácti sekcích. Ze všech sekcí *Bratislavského právnického fóra 2023* však čtenáře tohoto čísla časopisu jistě bude nejvíce zajímat sekce environmentálního a klimatického práva, jejímž podtématem bylo *Vývažování soukromých a veřejných zájmů při ochraně životního prostředí*.

Garanty této sekce byli prof. JUDr. Mária Srebalová, PhD., z katedry správního a environmentálního práva Právnické fakulty Univerzity Komenského a dále Mgr. Ing. Ján Jenčo, generální ředitel Slovenské inspekce životního prostředí, která byla rovněž odborným partnerem této sekce.

Po úvodním slovu prof. Srebalové zahájil konferenci Mgr. Ing. Jenčo rozbořením a zkoumáním ochrany veřejného zájmu ve slovenském právním řádu na ústavní i podústavní úrovni. Účastníky seznámil též s významem a způsoby prosazování ochrany veřejného zájmu v činnosti Slovenské inspekce životního prostředí a poukázal na nejdůležitější právní problémy, s nimiž se inspekce v současnosti potýká.

Na toto vystoupení navázal prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc., z katedry práva životního prostředí Právnické fakulty Univerzity Karlovy s obecněji zaměřeným pří-

spěvkem „*Proportionality in the public interests in environmental protection*“, v němž upozornil na nejrůznější problémy vyvažování veřejných a soukromých v teorii i praxi ochrany životního prostředí. Poukázal mj. na to, že velmi často je obtížné veřejný zájem v určité věci konkretizovat. Problémy navíc mnohdy vyvolává i nutnost vyvažovat několik různých soupeřících veřejných zájmů v téže věci současně (např. ochrana několika různých složek životního prostředí současně).

JUDr. František Eliaš z Generální prokuratury Slovenské republiky v příspěvku „*Environmentálne trestné činy z pohľadu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky*“ hovořil o důležitosti stíhání environmentální kriminality, o jejím rozsahu a skladbě v posledních letech, o organizačních otázkách včetně otázky specializace orgánů činných v trestním řízení, v níž Slovensko v mezinárodním srovnání vyniká, či o významu nevládních organizací v odhalování a vyšetřování trestné činnosti. Závěry dr. Eliaše se opíraly mj. o jeho praktické zkušenosti prokurátora, ale též o zajímavá statistická data. Příspěvek dr. Eliaše vyvolal dlouhou diskusi mj. též nad vztahem soudního a správního trestání, nad významem a praktickou aplikací materiálního korektivu deliktů odpovědnosti či nad vhodností odklonů v trestním řízení.

Doc. JUDr. Zdeněk Fiala, Ph.D., z katedry práva životního prostředí Právnické fakulty Univerzity Karlovy v příspěvku „*K institutu veřejného užívání*“ rozebral, jaký je vztah mezi zájmem na veřejném užívání určitých statků a ochranou vlastnického práva, resp. zásadou, že vlastnictví zavazuje. Poukázal na to, že k vyvažování veřejných zájmů dochází jak při normotvorbě, tak při dalších činnostech veřejné správy, přičemž rozebral základní principy veřejného užívání. Shrнул a rozvedl dosavadní teoretické poznatky v této oblasti a své teze demonstroval na konkrétních příkladech z platného práva.

JUDr. Michal Sobotka, Ph.D., z katedry práva životního prostředí Právnické fakulty Univerzity Karlovy v příspěvku „*Sociální funkce vlastnického práva v kontextu klimatické změny*“ hovořil o omezování vlastnického práva v reakci na klimatickou změnu. Rovněž se zamýšlel nad významem ústavního principu, že vlastnictví zavazuje, a nad tím, jaké má tento princip praktické důsledky v současné době. Ve svém příspěvku se zaměřil zejména na omezování vlastnického práva vlastníků lesů. Poukázal na to, že v praxi jednou z nejdůležitějších a současně nejproblematictějších otázek je otázka náhrady za omezení vlastnického práva.

Mgr. Václav Brabec z katedry práva životního prostředí Právnické fakulty Univerzity Karlovy se v příspěvku „*Conflict of public and private interests in the exercising of sporting activities in specially protected areas*“ zabýval otázkou, zdali provozování sportu může být činností ve veřejném zájmu v kontextu zvláště chráněných území. Poukázal na rozdíl při vyvažování veřejných a soukromých zájmů při provozování rekreačního a profesionálního sportu. Ve své analýze dospěl k závěru, že z hlediska vyvažování veřejných a soukromých zájmů ve zvláště chráněných územích je možné umožnit provozování sportu pouze rekreační formou.

JUDr. Jakub Kanický z Právnické fakulty Univerzity Karlovy ve svém příspěvku „*Access to justice in environmental matters in the EU under the revised Aarhus Regulation*“ rozebral, jakým způsobem Evropské společenství a později Evropská unie implementovaly svůj závazek plynoucí z článku 9 (3) Aarhuské úmluvy, který se týká přístupu veřejnosti k právní ochraně ve věcech životního prostředí. Účastníky seznámil

s historickým vývojem relevantní právní úpravy a upozornil na poslední závěry Výboru pro dohled nad dodržováním Aarhuské úmluvy. Rovněž rozebral, k jakým změnám tyto závěry vedly a s jakými problémy se Evropská unie nadále potýká.

Mgr. Jana Šmelková, PhD., z Právnické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě se v příspěvku „*Obmedzenia vlastníckeho práva v záujme ochrany životného prostredia*“ zabývala problematikou předkupního práva v oblasti ochrany přírody. Podrobně rozebrala, jaký je význam tohoto institutu pro ochranu přírody a jakým způsobem je předkupní právo využíváno na Slovensku v praxi. Srovnala též slovenskou právní úpravu s českou právní úpravou. Poukázala na jejich rozdíly, přičemž slovenská právní úprava se jeví z hlediska ochrany veřejného zájmu vhodnější, nicméně po vzoru české úpravy by zákonné předkupní právo mělo být evidováno v katastru nemovitostí.

JUDr. Tereza Snopková, Ph.D., z Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky se v online příspěvku „*Územní plánování a jeho role v době klimatické krize*“ zabývala významem územního plánování jednak v kontextu starého stavebního zákona (č. 183/2006 Sb.) a jednak v kontextu nového stavebního zákona (č. 283/2021 Sb.). Zamýšlela se nad tím, jaké by měly být povinnosti obcí a dalších subjektů v územním plánování za účelem účinného prosazování mitigačních a adaptačních opatření. Poukázala na to, že územní plánování je vhodnou platformou pro vyvažování mnoha různých soupeřících veřejných i soukromých zájmů. Řešení problému změny klimatu je pak nepochybně veřejným zájmem.

JUDr. Marek Prityi z advokátní kanceláře Eversheds Sutherland v příspěvku „*Renewable energy sources and environmental protection: a conflict of public interests*“ vysvětlil právní rámec pro rozvoj a využívání obnovitelných zdrojů energie. Podrobně se zabýval tím, jaké veřejné zájmy se v této oblasti střetávají, jakým způsobem jsou vyvažovány a kteří veřejnoprávní i soukromoprávní aktéři zde hrají nezastupitelnou roli. Upozornil, že problematika obnovitelných zdrojů energie je částečně harmonizována na úrovni Evropské unie, nicméně každý členský stát se při implementaci potýká se specifickými problémy.

Mgr. Denis Bede, PhD., ze startupu CYRKL Zdrojová platforma v příspěvku „*Balancing public and private interests in waste law*“ hovořil o vyvažování soukromých zájmů podnikatelů s veřejnými zájmy v oblasti odpadového hospodářství. Upozornil na nedostatečně jasné vymezení pojmu odpad. Zabýval se také problémem vyvažování soukromých a veřejných zájmů v povolovacích procesech pro zařízení pro nakládání s odpady.

Prof. UAM dr. hab. Aneta Suchoń z Adam Mickiewicz University v Poznani v online příspěvku „*Right to food and energy in the aspect of agricultural land use – chosen legal issues in the example of Poland*“ rozebírala velmi důležitý problém, a to pro jaký účel by měla být využívána zemědělská půda v kontextu zajišťování potravinové a energetické bezpečnosti (využití např. pro zemědělskou produkci, nebo pro umístění fotovoltaických panelů, což jsou využití, která si vzájemně konkurují). Poukázala na to, že toto téma je v současnosti vysoce aktuální nejen v Polsku, ale též na úrovni Evropské unie ve vazbě mj. na válečný konflikt na Ukrajině, a referovala o připravovaných návrzích legislativních změn. Rovněž nabídla možná právní řešení tohoto problému.

Dr. Alexandra Burdulea z West University v Temešváru se v online příspěvku „*Balancing EU overreaching objectives – the case of environmental integration and circular economy*“ zaobírala problémem integrace různých cílů vyplývajících z primárního práva Evropské unie (např. cíl udržitelného rozvoje, vyvážený hospodářský růst, cenová stabilita). Svě teze představila na několika příkladech ze soutěžního práva a oběhového hospodářství (např. problém protisoutěžního jednání odůvodňovaného veřejným zájmem na ochraně životního prostředí, problém greenwashingu a klamání spotřebitelů).

Ing. Mgr. et Mgr. Hana Cejpek Musilová se ve svém online příspěvku „*Vyvažování veřejných a soukromých zájmů při zemědělském hospodaření a ochraně životního prostředí ve vybraných oblastech České republiky*“ zaměřila zejména na problematiku poskytování náhrad za omezení vlastnického práva při zemědělském hospodaření podle § 58 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Podrobně rozebrala teoretické i praktické aspekty poskytování náhrad a upozornila na některé problémy, které teorie a praxe řeší, mnohdy odlišně. Z podnětu prof. Damohorského se též zamýšlela nad vhodností opakovaně poskytované roční náhrady namísto (vyšší) náhrady jednorázové.

Mgr. Wojciech Iskra z Uniwersytet Śląski v Katovicích v online příspěvku „*Basic assumptions of the draft amendment to The Urban Waste Water Treatment Directive*“ rozebral změny, které má přinést návrh novely unijní směrnice o čištění městských odpadních vod. Zabýval se tím, jaké hlavní cíle návrh novely sleduje, jaké nové environmentální, technické a technologické standardy mají být za účelem ochrany životního prostředí a lidského zdraví zavedeny a jaké dopady to může mít na členské státy a zejména na územní celky s ohledem na plánované rozšíření působnosti směrnice i na aglomerace s nižším populačním ekvivalentem než dosud.

Po paralelním jednání v jednotlivých sekcích se účastníci konference mohli zúčastnit plenárního zasedání v aule Právnické fakulty Univerzity Komenského, které mělo formu dvou panelových diskusí významných hostů z právní i mimoprávní oblasti. První panelové diskuse na téma *Umělá inteligence jako výzva pro právo, právnícké vzdělávání a právní stát*, kterou moderoval JUDr. Matuš Mesarčík, PhD., LL.M., se zúčastnili Mgr. Silvia Belovičová, LL.M., advokátka, JUDr. Tomáš Jucha, MSc., Senior Policy Manager AmCham Slovakia, prof. Ing. Ivan Kotuliak, PhD., děkan Fakulty informatiky a informačních technologií Slovenské technické univerzity v Bratislavě, a prof. Ing. Igor Farkaš, Dr., z katedry aplikované informatiky Fakulty matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského v Bratislavě. V druhé panelové diskusi, jejímž předmětem bylo *Trestní právo a právní stát* a kterou moderoval prof. JUDr. Tomáš Strémy, PhD., vystoupili JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D., předseda Nejvyššího soudu, doc. JUDr. Eduard Burda, PhD., děkan Právnické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, JUDr. Martin Puchalla, PhD., předseda Slovenské advokátní komory, a JUDr. Jozef Kandra, první náměstek generálního prokurátora Slovenské republiky. První den konference byl zakončen slavnostní recepcí v Moyzesově síni Filozofické fakulty Univerzity Komenského. Druhý den dopoledne pokračovalo jednání v některých sekcích fóra.

Letošní ročník *Bratislavského právníckého fóra* byl velmi vydařený, a to jak pokud jde o přednesené ústní příspěvky, tak pokud jde o navazující diskuse. Ke kvalitě diskusí přispěla mj. rozdílnost přístupů k řešení obdobných problémů v různých státech, z nichž

účastníci konference pocházeli, jakož i rozdílnost pohledů různých právnických i neprávnických profesí na dané problémy.

Výstupem letošního ročníku konference bude rozsáhlý elektronický sborník, v němž budou publikovány písemné příspěvky účastníků ze všech sekcí fóra. V té souvislosti je vhodné upozornit, že problémy ochrany životního prostředí nebyly diskutovány pouze v sekci environmentálního a klimatického práva, ale v menší míře též v několika dalších sekcích (např. sekce správního práva, evropského práva, mezinárodního práva či trestního práva).

Letošní ročník *Bratislavského právníckého fóra* jistě nebyl posledním. Již nyní se lze proto těšit na nadcházející ročníky, neboť komplexní a velmi otevřený formát této konference je do určité míry unikátní.

JUDr. Jakub Kanický
Právníká fakulta Univerzity Karlovy
kanickyj@prf.cuni.cz
ORCID: 0000-0002-2596-5939

doi: 10.14712/23366478.2024.16